

Horyzonty Polityki
2017, Vol. 8, N° 22

ELŻBIETA BOMBIŃSKA

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie
Wydział Ekonomii i Stosunków Międzynarodowych
bombinse@uek.krakow.pl

DOI: 10.17399/HP.2017.082209

Brexit a bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Wielkiej Brytanii

Streszczenie

CEL NAUKOWY: Celem artykułu jest analiza potencjalnych skutków wyjścia Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej w obszarze napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych do tego kraju.

PROBLEM I METODY BADAWCZE: Biorąc pod uwagę obecną intensywność i strukturę powiązań kapitałowych Wielkiej Brytanii z państwami członkowskimi UE, rodzi się pytanie o możliwość odwrócenia – wskazywanych przez teorię integracji – efektów inwestycyjnych w procesie dezintegracji państw o utrwalonych i rozległych powiązaniach kapitałowych i produkcyjnych. W badaniach została zastosowana metoda analityczno-deskryptywna z wykorzystaniem źródeł literatury oraz danych statystycznych brytyjskiego Office for National Statistics i UNCTAD oraz badań ankietowych Ernst & Young. Prezentowane statystyki oraz wyniki badań dotyczą w większości lat 2005-2014, a tam, gdzie było to możliwe, również 2015 r.

PROCES WYWODU: Artykuł składa się z trzech części. Na wstępie, w nawiązaniu do teorii integracji, zostały omówione skutki procesu integracji gospodarczej dla przepływów bezpośrednich inwestycji zagranicznych na obszarze integrującym się. Następnie scharakteryzowano główne tendencje w zakresie wielkości i struktury branżowej BIZ lokowanych w Wielkiej Brytanii oraz wskazano kraje – głównych inwestorów. Analizę kończy omówienie wybranych, najważniejszych czynników, które mogą oddziaływać na rozwój napływu BIZ do Wielkiej Brytanii po jej wyjściu z Unii Europejskiej.

Sugerowane cytowanie: Bombińska, E. (2017). Brexit a bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Wielkiej Brytanii. *Horyzonty Polityki*, 8 (22), 171-192. DOI: 10.17399/HP.2017.082209.

WYNIKI ANALIZY NAUKOWEJ: Fundamentalne znaczenie w oddziaływaniu Brexitu na rozwój napływu BIZ do Wielkiej Brytanii będzie miał ostateczny kształt instytucjonalny wzajemnej współpracy UE z tym państwem. Wydaje się, iż istniejący poziom integracji realnej Wielkiej Brytanii i państw członkowskich UE wymusi na partnerach przyjęcie formy współpracy zbliżonej do wspólnego rynku. W tym wypadku przewidywane obniżenie napływu BIZ na Wyspy może przyjąć ograniczone rozmiary, a przy tym będzie ono głównie pochodną czynników związanych z niepewnością polityczną i – wywołanym Brexitem – osłabieniem tempa wzrostu gospodarczego Wielkiej Brytanii. Jeśli jednak scenariusz wzajemnych, unijno-brytyjskich relacji będzie inny, negatywne skutki Brexitu dla napływu BIZ do Wielkiej Brytanii przyjmą znacznie większe rozmiary.

WNIOSKI, INNOWACJE, REKOMENDACJE: Istnieje potrzeba teoretycznego opisu zjawisk dezintegracji, gdyż na gruncie teorii integracji nie jest on możliwy. Szczególnie interesującym problemem badawczym wydaje się tempo procesów dezintegracji, gdyż realne efekty procesów integracji, pomimo dezintegracji formalnej, będą nadal utrzymywały się w czasie.

SŁOWA KLUCZOWE:

bezpośrednie inwestycje zagraniczne, integracja gospodarcza, Brexit, Unia Europejska

BREXIT AND FOREIGN DIRECT INVESTMENT IN GREAT BRITAIN

Summary

RESEARCH OBJECTIVE: This article aims at the analysis of impact of Brexit on the foreign direct investment inflows in the United Kingdom.

THE RESEARCH PROBLEM AND METHODS: Considering the present intensity and structure of capital engagements between Great Britain and EU member states, there is the question of whether the investment effects – pointed out by the integration theory – could be reverted during the desintegration process of countries having strengthening and broad capital and manufacturing connections. The research tools include analytical and descriptive methods. The analysis covers mainly the years 2005-2014 and is based on data derived from the British Office for National Statistics and UNCTAD as well as Ernst & Young's surveys.

THE PROCESS OF ARGUMENTATION: The article consists of three parts. First, on the basis of integration theory the effects of integration processes for FDI flows are discussed. Then statistical figures concerning the value and

branch structure of FDI inflows in Great Britain as well as main foreign investors in this country are presented. Finally the last part focuses on the analysis of major factors which could affect the FDI flows to Great Britain after Brexit.

RESEARCH RESULTS: The fundamental relevancy for the impact of Brexit on the FDI inflows in Great Britain will have a final model of cooperation between it and the European Union. It seems that the existing level of real integration between the partners will impose them to adopt the model similar to the common market. In that case the forecasting decline of FDI inflows in Great Britain could acquire a smaller value and it will mainly be affected by factors related to political uncertainty and lower growth of the British economy in the after Brexit future. But if the European Union and Great Britain adopt some different model of bilateral cooperation, the negative impact of Brexit on the FDI inflows in the United Kingdom will have considerably larger scale.

CONCLUSIONS, INNOVATIONS AND RECOMMENDATIONS: There is a need of theoretical description of desintegration phenomenon since it is not possible to do it on the basis of integration theory. A particular interesting research problem seems to be the dynamics of desintegration processes, as the real integration effects will still persist even if the formal desintegration is concluded.

KEYWORDS:

foreign direct investment, economic integration, Brexit, European Union

WSTĘP

Jednym z przewidywanych skutków wyjścia Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej jest obniżenie napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych do tego kraju. Wśród różnorodnych czynników i mechanizmów, które uzasadniają taką prognozę, wymieniana jest przede wszystkim utrata – istotnego dla inwestorów zagranicznych – dostępu do rynku wewnętrznego UE. Biorąc pod uwagę poziom realnej integracji gospodarki brytyjskiej z gospodarkami państw członkowskich UE, rodzi się pytanie o możliwość odwrócenia efektów inwestycyjnych, na które wskazuje teoria integracji, podczas procesu dezintegracji państw o utrwalonych i rozległych powiązaniach kapitałowych i produkcyjnych.

Celem artykułu jest analiza potencjalnych skutków wyjścia Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej dla napływu bezpośrednich

inwestycji zagranicznych do tego kraju. W badaniach została zastosowana metoda analityczno-deskryptywna z wykorzystaniem źródeł literatury oraz danych statystycznych brytyjskiego Office for National Statistics i UNCTAD oraz badań ankietowych Ernst & Young. Prezentowane statystyki oraz wyniki badań dotyczą w większości lat 2005-2014, a tam, gdzie było to możliwe, również 2015 r.

Artykuł składa się z trzech części. Na wstępie, na gruncie teorii integracji, zostały omówione skutki procesu integracji gospodarczej dla przepływów bezpośrednich inwestycji zagranicznych. Następnie scharakteryzowano główne tendencje w zakresie wielkości i struktury branżowej BIZ lokowanych w Wielkiej Brytanii w latach 2005-2014 oraz wskazano kraje – głównych inwestorów. Analizę kończy omówienie wybranych, najważniejszych czynników, które mogą oddziaływać na rozwój napływu BIZ do Wielkiej Brytanii po jej wyjściu z Unii Europejskiej.

1. PRZEPIŁY WY BIZ W UGRUPOWANIACH INTEGRACYJNYCH W ŚWIETLE TEORII INTEGRACJI I WYNIKÓW BADAŃ EMPIRYCZNYCH

Teoria integracji wskazuje na pozytywny wpływ procesów integracyjnych na rozwój przepływów kapitału, w szczególności w formie BIZ, na obszarze integrującym się. Efekty inwestycyjne są przy tym szczególnie mocno eksponowane przez teorię unii celnej. Wskazuje ona na statyczne i dynamiczne efekty inwestycyjne tego etapu integracji gospodarczej. Pierwsze z nich są związane z efektami handlowymi unii celnej – efektem kreacji i efektem przesunięcia handlu. Zdaniem Kindlebergera (1966) ich wystąpienie wywołuje zmiany przepływów kapitału w formie BIZ zarówno do integrującego się obszaru, jak i w jego obrębie. Efekt przesunięcia handlu skutkuje wzrostem wolumenu inwestycji bezpośrednich napływających z krajów spoza ugrupowania, co Kindleberger określił mianem kreacji inwestycji. Inwestycje te zastępują istniejący handel między krajami lub tworzą warunki do jego substytucji przez BIZ, a ich motywem jest chęć utrzymania posiadanych udziałów w rynku. Analizując skutki drugiego efektu handlowego unii celnej – kreacji handlu – Kindleberger dowodzi, iż może on powodować w ramach unii celnej pojawienie

się zjawiska przesunięcia inwestycji z jednego kraju członkowskiego do drugiego. Jest ono konsekwencją konieczności reorganizacji produkcji wewnątrz unii celnej, wywołanej efektem kreacji handlu, który zachęca przedsiębiorstwa do realokacji zasobów i przesunięcia mocy wytwórczych zgodnie z przewagami komparatywnymi do miejsc o korzystniejszych kosztach. Przesunięcia lokalizacji nie muszą prowadzić do przyrostu netto BIZ w obrębie unii celnej, lecz samą zmianę ich struktury geograficznej i branżowej.

Rozwijając koncepcję Kindlebergera i uwzględniając w niej dodatkowo dynamiczne efekty unii celnej, G.N. Yannopoulos określił wymienione wyżej dwa rodzaje inwestycji mianem odpowiednio: inwestycji defensywnych zastępujących import (*defensive import-substituting investment*) oraz inwestycji reorganizujących, wskazując jednocześnie, iż te ostatnie mają pozytywny wpływ na rozwój wymiany handlowej o charakterze wewnątrzgałęziowym (Yannopoulos, 1990). Jego zdaniem, w długim okresie na integrującym się obszarze mogą jednak wystąpić jeszcze dwa kolejne rodzaje BIZ. Mianowicie, dynamiczne efekty unii celnej w postaci zwiększającego się tempa wzrostu gospodarczego oraz powiększenie się rozmiarów rynku oznaczają wzrost popytu, który stymuluje napływ nowych inwestycji na integrujący się obszar. Są to substytuujące import inwestycje o charakterze ofensywnym (*offensive import-substituting investment*). Oprócz nich Yannopolous wyróżnił ponadto jeszcze jeden rodzaj inwestycji uzupełniających handel – inwestycje racjonalizujące, których występowanie jest związane z dynamicznymi efektami unii celnej w postaci obniżki kosztów w średnim i długim okresie oraz korzyściami wynikającymi ze wzrostu efektywności X . Inwestycje te mają swoje źródło w różnicach kosztów produkcji między krajami i stymulują rozwój wymiany międzygałęziowej. Syntetyczne zestawienie efektów inwestycyjnych wynikających z utworzenia unii celnej, na które wskazał Kindleberger, wraz z rozwinięciem jego koncepcji przez G.N. Yannopoulosa prezentuje tabela 1.

Tabela 1
Efekty inwestycyjne unii celnej

Efekty handlowe	Przesunięcie handlu		Kreacja handlu	
Efekty inwestycyjne w ujęciu Kindlebergera	Kreacja inwestycji z krajów trzecich do unii celnej		Przesunięcie inwestycji w obrębie unii celnej	
Efekty inwestycyjne według Yannopoulosa	Efekt statyczny	Efekt dynamiczny	Efekt statyczny	Efekt dynamiczny
	Inwestycje defensywne zastępujące import	Inwestycje ofensywne zastępujące import	Inwestycje reorganizacyjne	Inwestycje racjonalizujące

Źródło: opracowanie własne na podstawie Kindleberger, 1966 i Yannopoulos, 1990.

Efekty inwestycyjne kolejnego etapu integracji gospodarczej – wspólnego rynku – stanowią konsekwencję licznych, a przy tym niezwykle złożonych mechanizmów i interakcji zachodzących w obrębie rynku towarów, rynku usług oraz, przede wszystkim, rynków czynników produkcji. Uwidaczniają się one zarówno w inwestycjach wewnątrz ugrupowania integracyjnego, jak i w strumieniach kapitału przepływającego pomiędzy ugrupowaniem a krajami trzecimi. Wśród przyczyn intensyfikacji napływu BIZ do krajów uczestniczących we wspólnym rynku można wymienić m.in. poniższe zjawiska (Molle, 2006; Wysokińska i Witkowska, 2002; Marszk, 2014):

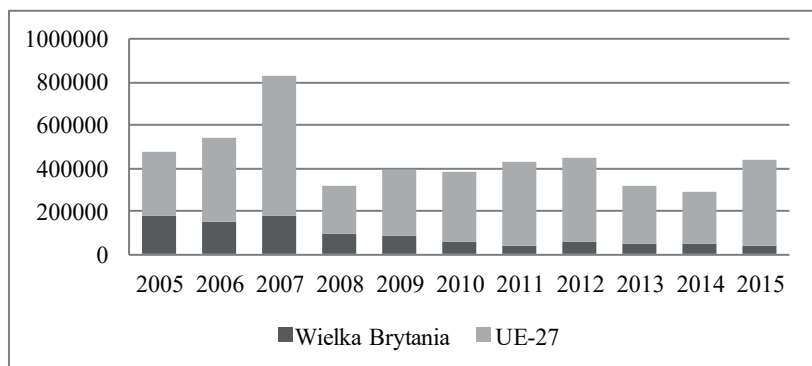
- możliwość swobodnego dokonywania lokat kapitału na obszarze wspólnego rynku. Eliminacja barier w przepływach czynników produkcji powoduje, iż inwestycje są kierowane tam, gdzie inwestorzy znajdują najlepsze warunki lokalizacyjne i najwyższą stopę zwrotu z dokonywanych lokat kapitałowych;
- integracja rynku usług i rynków czynników produkcji ułatwia i przyspiesza restrukturyzację i reorganizację firm zainicjowaną procesami liberalizacji handlu, czego wyrazem może być delocalizacja produkcji i podejmowanie lub rozszerzanie produkcji międzynarodowej;
- łatwiejszy dostęp do czynników produkcji i korzyści skali, a także przyspieszona wymiana technologii na wspólnym rynku stymulują wzrost konkurencyjności podmiotów działających na tym rynku, tym samym zwiększając ich przewagi własnościowe i zdolność ekspansji kapitałowej na zagranicznych rynkach.

Kolejny etap międzynarodowej integracji gospodarczej – unia gospodarczo-walutowa – wywołuje szereg efektów o charakterze krótko- i długookresowym, stymulujących intensyfikację przepływów kapitałowych na obszarze ugrupowania integracyjnego. Do najważniejszych efektów statycznych należą przede wszystkim eliminacja ryzyka kursowego oraz redukcja kosztów transakcyjnych. Wśród efektów dynamicznych oddziałujących na przepływy BIZ można natomiast wymienić wzrost efektywności, poprawę stabilności makroekonomicznej oraz ożywienie wymiany handlowej (de Grauwe, 2016; Baldwin *et al.*, 2008).

W literaturze przedmiotu można znaleźć wyniki licznych badań empirycznych weryfikujących tezę o pozytywnym wpływie integracji gospodarczej na przepływy kapitału w formie inwestycji bezpośrednich, którą formułuje teoria integracji. Badania empiryczne przeprowadzone przez Campa i Guillena (1996) dla Hiszpanii oraz przez Simões (1992) dla Portugalii potwierdziły, iż procesy integracyjne, zwiększając przewagi lokalizacyjne krajów członkowskich, a w rezultacie ich atrakcyjność inwestycyjną przyczyniły się do rozwoju napływu BIZ, głównie z krajów UE, do tych państw. Do podobnych wniosków w odniesieniu do Wielkiej Brytanii, Hiszpanii, Irlandii i Szwecji doszli w swych badaniach Barrel i Pain (1997). Intensyfikację przepływów wewnątrz ugrupowań integracyjnych wykazały ponadto badania dotyczące integracji na kontynentach amerykańskich prowadzone przez Bertranda i Madarिंगę (2003), a w przepływach wewnątrzunijnych dowiodły jej badania Paina (1997). Z kolei zwiększenie napływu BIZ z państw trzecich na obszar ugrupowania integracyjnego potwierdziły m.in. badania Dunninga (1997), a także – w odniesieniu do amerykańskich i japońskich BIZ napływających do krajów UE – badania Clegga i Scott-Green (1999) oraz Beer i Cory (1996). W odniesieniu do Wielkiej Brytanii na pozytywne efekty jej członkostwa w UE dla napływu BIZ wskazali Barrel i Pain (1997), Straathof (Straathof *et in.*, 2008) Campos i Coricelli (2015), Ebell i Warren (2016), Dhingra (Dhingra *et in.*, 2016) oraz Crafts (2016).

2. WIELKOŚĆ I STRUKTURA BEZPOŚREDNICH INWESTYCJI ZAGRANICZNYCH W WIELKIEJ BRYTANII W LATACH 2005-2015

Wielka Brytania należy do grona największych światowych odbiorców BIZ: w 2015 r. z zasobem inwestycji zagranicznych o wartości 1 457,4 mld USD zajmowała ona miejsce trzecie, po USA (5 588 mld USD) i Hongkongu (1 572,6 mld USD). Pod względem strumienia napływających inwestycji pozycja Wielkiej Brytanii w badanym okresie uległa jednak istotnemu pogorszeniu. O ile w latach 2005-2009 kraj ten był trzecim największym światowym odbiorcą BIZ, o tyle począwszy od 2010 r. plasował się już tylko w pierwszej dziesiątce, a w 2015 zajmował 13. miejsce wśród państw – głównych odbiorców tych inwestycji. Zmiany pozycji Wielkiej Brytanii w światowych – a także unijnych – napływach BIZ były spowodowane malejącym wolumenem strumienia tych inwestycji, który skurczył się z rekordowych 182,9 mld USD w 2005 r. do 39,5 mld w 2015 r. (wartość najniższa w całym analizowanym okresie). Wielka Brytania, pozostając jednym z największych odbiorców BIZ w Unii Europejskiej, gwałtownie obniżyła swój udział w ich napływie na obszar Wspólnoty z 38% w 2005 r. do niespełna 9% w roku 2015 (wykres 1).

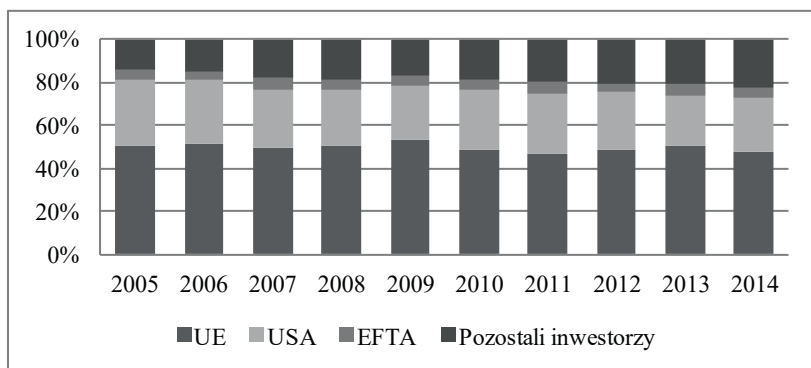

Wykres 1. Napływ BIZ do Wielkiej Brytanii i pozostałych krajów Unii Europejskiej (UE-27) w latach 2005-2015 (mln USD).

Źródło: opracowanie własne na podstawie UNCTADSTAT, 2016.

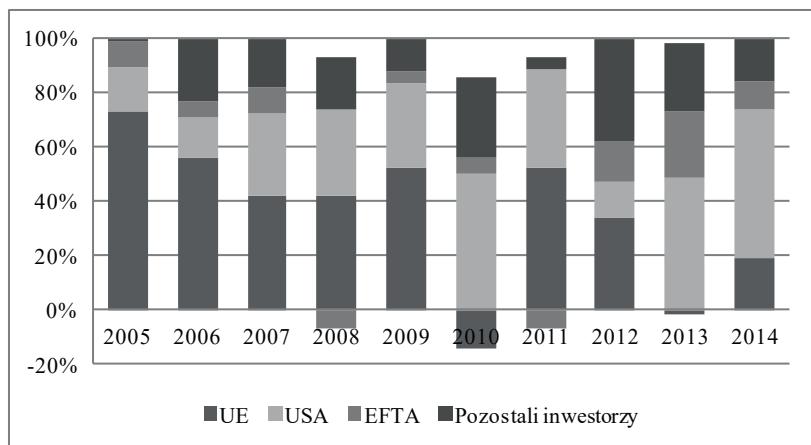

Struktura geograficzna zasobu BIZ w Wielkiej Brytanii jest zdominowana przez kraje Unii Europejskiej i Stany Zjednoczone (z udziałami w 2014 r. kolejno 47,9% i 24,4%), choć – jak pokazuje wykres 2 – w prezentowanym okresie ich pozycja uległa pewnemu osłabieniu na rzecz grupy pozostałych inwestorów (m.in. azjatyckich), których udziały wzrosły z 14% do 23%. Do tych zmian w dużej mierze przyczyniła się wyraźnie mniejsza aktywność inwestorów z UE na tle innych państw i regionów lokujących swoje inwestycje w Wielkiej Brytanii, którą obserwujemy po 2009 r. (wykres 3). Zwraca również uwagę ogromna koncentracja źródeł BIZ napływających do Wielkiej Brytanii z UE – na zaledwie 5 państw (Holandia, Luksemburg, Francja, Niemcy i Hiszpania) przypada ponad 85% skumulowanej wartości unijnych inwestycji ulokowanych na Wyspach Brytyjskich (wykres 4).

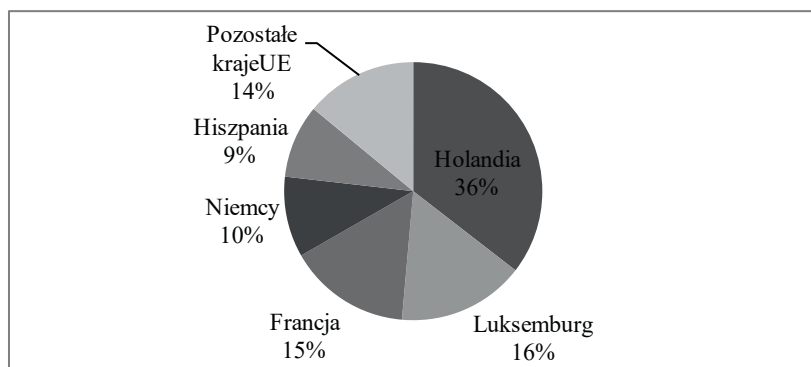
Wykres 2. Struktura geograficzna zasobu BIZ w Wielkiej Brytanii w latach 2005-2014 (%).

Źródło: opracowanie własne na podstawie Office for National Statistics, 2015.

Wykres 3. Struktura geograficzna napływu BIZ w Wielkiej Brytanii w latach 2005-2014 (%).

Źródło: opracowanie własne na podstawie Office for National Statistics, 2015.

Wykres 4. Struktura geograficzna skumulowanej wartości BIZ Unii Europejskiej w Wielkiej Brytanii w 2014 r. (%).

Źródło: opracowanie własne na podstawie Office for National Statistics, 2015.

Brexit a bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Wielkiej Brytanii

Tabela 2

Struktura branżowa zasobu BIZ w Wielkiej Brytanii w przekroju regionów i państw – głównych inwestorów w 2014 r. (%)

Wyszczególnienie	Świat	UE	USA	Holandia	Luksemburg	Francja	Niemcy
Rolnictwo, leśnictwo i rybactwo	0,2	0,3	0,0	0,6	0,0	0,0	bd
Górnictwo i wydobywanie	9,5	13,6	4,1	bd	Bd	2,9	0,4
Produkcja artykułów spożywczych, napojów i wyrobów tytoniowych	6,6	5,6	8,4	3,3	3,9	8,0	1,2
Produkcja tekstyliów i wyrobów z drewna	0,8	1,1	0,6	1,2	1,0	0,2	0,7
Produkcja produktów rafinacji ropy naftowej, chemikaliów, wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	2,8	3,7	1,9	6,0	2,6	2,3	2,8
Produkcja produktów metalowych i maszyn	2,3	2,4	2,3	2,4	2,8	1,0	3,7
Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych	2,4	2,6	3,3	5,4	1,8	0,2	0,9
Urządzenia transportowe	1,7	1,3	1,1	1,3	1,7	2,0	0,3
Pozostałe przetwórstwo przemysłowe	3,6	5,9	1,1	0,8	23,0	5,7	2,0
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę, gospodarowanie ściekami i odpadami	4,8	9,2	0,0	1,9	0,4	bd	6,5
Budownictwo	1,3	1,3	1,2	1,4	1,0	1,5	0,5
Handel, naprawa pojazdów	13,1	16,8	9,0	22,0	22,7	9,2	19,2
Transport i gospodarka magazynowa	4,0	5,9	0,1	2,2	2,4	2,2	34,0
Informacja i komunikacja	8,3	9,8	3,3	3,0	11,0	24,2	10,3
Usługi finansowe	27,1	9,6	54,7	7,2	2,3	6,6	4,4
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	5,1	4,0	4,1	3,1	4,5	4,1	5,1
Administrowanie i działalność wspierająca	3,2	4,4	1,5	4,4	5,1	1,0	4,8
Pozostałe usługi	2,7	2,1	2,3	1,3	4,6	2,8	1,2
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie Office for National Statistics, 2015.

Tabela 3
Bezpośrednie inwestycje zagraniczne UE w Wielkiej Brytanii w 2014 r. w przekroju branż

Wyszczególnienie	Wartość zasobu BIZ (mln GBP)	Udział UE w całkowitym zasobie BIZ (%)	Najwięksi inwestorzy z UE
Rolnictwo, leśnictwo i rybactwo	1 568	73,4	Holandia
Górnictwo i wydobywanie	67 534	68,5	Francja
Produkcja artykułów spożywczych, napojów i wyrobów tytoniowych	27 792	40,8	Francja, Holandia, Luksemburg, Belgia, Irlandia
Produkcja tekstyliów i wyrobów z drewna	5 546	63,8	Holandia, Luksemburg
Produkcja produktów rafinacji ropy naftowej, chemikaliów, wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	18 392	63,9	Holandia, Luksemburg, Francja, Niemcy
Produkcja produktów metalowych i maszyn	11 981	49,7	Holandia, Luksemburg, Niemcy, Szwecja
Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych	13 012	52,4	Holandia, Luksemburg
Urządzenia transportowe	6 322	36,6	Holandia, Francja, Luksemburg
Pozostałe przetwórstwo przemysłowe	29 245	78,7	Luksemburg, Francja, Irlandia, Holandia
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę, gospodarowanie ściekami i odpadami	45 630	91,0	Francja, Holandia, Niemcy
Budownictwo	6 359	46,8	Holandia, Francja
Handel, naprawa pojazdów	83 222	61,2	Holandia, Luksemburg, Niemcy, Francja
Transport i gospodarka magazynowa	29 040	70,5	Niemcy, Holandia, Hiszpania
Informacja i komunikacja	48 744	56,6	Francja, Luksemburg, Holandia, Niemcy

Brexit a bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Wielkiej Brytanii

Usługi finansowe	47 543	17,0	Holandia, Francja, Belgia, Irlandia
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	19 743	37,4	Holandia, Luksemburg, Niemcy, Dania
Administrowanie i działalność wspierająca	22 028	65,9	Holandia, Luksemburg, Belgia, Niemcy
Pozostałe usługi	10 508	37,1	Luksemburg, Holandia, Francja
Ogółem	495 798	100,0	Holandia, Luksemburg, Francja, Niemcy, Hiszpania

Źródło: opracowanie własne na podstawie Office for National Statistics, 2015.

Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Wielkiej Brytanii są lokowane we wszystkich działach gospodarki, przy czym do najbardziej atrakcyjnych należą: usługi finansowe (z udziałem 27,1% w całkowitym zasobie w 2014 r.), handel i naprawa pojazdów (13,1%), górnictwo i wydobywanie (9,5%) oraz branża IT (8,3%). Statystyki zaprezentowane w tabeli 2 wyraźnie uwidaczniają zróżnicowanie preferencji branżowych głównych inwestorów. W szczególności wśród firm amerykańskich największym zainteresowaniem cieszy się branża usług finansowych, dominująca w ich inwestycjach (z udziałem na poziomie blisko 55%), a także handel (9%) i produkcja artykułów spożywczych, napojów i wyrobów tytoniowych (8,4%).

Inwestycje napływające na Wyspy Brytyjskie z UE charakteryzuje dużo większe zróżnicowanie branżowe, zaś największy udział w ich zasobie posiadają: handel i naprawy (16,8%), przemysł wydobywczy (13,6%), a także branża IT (9,8%), usługi finansowe (9,6%) oraz wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę, gospodarowanie ściekami i odpadami (9,2%). Ostatnia z wymienionych branż została niemal całkowicie (w 91%) zdominowana przez inwestorów z UE, a w przeważającej części pozostałych branż dysponują oni udziałami powyżej 50% całkowitego zasobu (tabela 3).

3. POTENCJALNE SKUTKI BREXITU DLA NAPŁYWU BIZ DO WIELKIEJ BRYTANII – WYBRANE ASPEKTY

Wyjście Wielkiej Brytanii z UE może wywołać zmniejszenie efektów inwestycyjnych procesów integracji, których dowodzi teoria ekonomii oraz wspomniane badania empiryczne. Skala redukcji zależy jednak w dużej mierze od tego, jaką formę przyjmie ostatecznie współpraca unijno-brytyjska. W tym zakresie rozważać można kilka scenariuszy, spośród których skrajne warianty przewidują z jednej strony degradację relacji UE i Wielkiej Brytanii do poziomu porozumień WTO lub – z drugiej – ustanowienie zaawansowanej formy wspólnego rynku na wzór zbliżony do obecnego modelu współpracy UE z Norwegią (tabela 4), w którym jednak Wielka Brytania zachowałaby możliwość udziału w procesie decyzyjnym UE w obrębie sektorów objętych przyszłym porozumieniem (tzw. model norweski plus) (Borońska-Hryniewiecka i in., 2016; Piris, 2016; Global Counsel, 2015).

Tabela 4. *Modele relacji między Unią Europejską a Wielką Brytanią po Brexicie*

Model współpracy	Warunki dostępu do rynków
KNU	Dostęp do rynku towarów na zasadach przewidzianych przez KNU; bariery taryfowe i pozataryfowe w wymianie towarowej
Strefa wolnego handlu	Preferencyjny dostęp do rynku towarów – brak barier taryfowych i pozataryfowych
Model turecki	Unia celna w zakresie artykułów przemysłowych i przetworzonych rolnych; brak dostępu do rynku usług i zamówień publicznych
Model szwajcarski	System mieszany – z elementami strefy wolnego handlu i wspólnego rynku, oparty na szeregu umów bilateralnych regulujących dostęp do wspólnego rynku bez członkostwa w EOG; największy dostęp do rynku towarów; ograniczony dostęp do rynku usług, m.in. finansowych i profesjonalnych
Model norweski	Oparty na udziale w EOG – stosowanie unijnych przepisów w zakresie swobód rynku wewnętrznego; ograniczony wpływ na polityki i regulacje unijne w obrębie wspólnego rynku

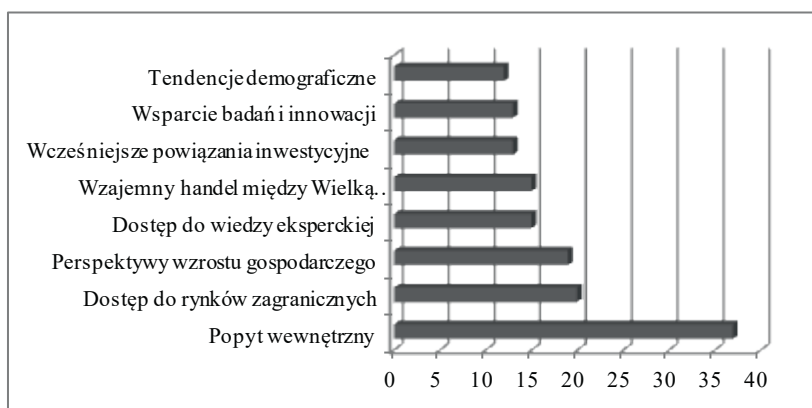
Źródło: opracowanie własne na podstawie Borońska-Hryniewiecka i in., 2016; Global Counsel, 2015.

Szczegółowa analiza możliwych scenariuszy kształtu relacji unijno-brytyjskich w przyszłości wykracza poza ramy niniejszego opracowania, niemniej jednak warto zauważyć, iż dla dalszego

rozwoju napływu BIZ do Wielkiej Brytanii zasadnicze znaczenie będzie miał jak najszerszy dostęp do wspólnego rynku i możliwość korzystania nie tylko ze swobody przepływu kapitału, lecz także, a może przede wszystkim – swobody przepływu towarów i swobody przepływu usług. W szczególności kluczową kwestią będzie utrzymanie swobody przepływu usług finansowych na podstawie przepisów prawa paszportowania dla banków, co – na chwilę obecną – możliwe jest tylko w ramach członkostwa w EOG.

Badania empiryczne dotyczące wpływu Brexitu na gospodarkę brytyjską jednoznacznie wskazują na obniżenie napływu BIZ do tego kraju (Mansfield, 2014; Campos i Coricelli, 2015; Barret i in., 2015; Dhingra i in., 2016b; Ebell i Warren, 2016; Kierzenkowski i in., 2016; Simionescu, 2016). Wśród przyczyn tego spadku najczęściej eksponowane są cztery najważniejsze czynniki:

1. Wielka Brytania, jeśli przestanie być częścią wspólnego rynku i unii celnej, straci obecny – istotny dla KTN – status platformy eksportu towarów i usług na rynek unijny. Badania atrakcyjności inwestycyjnej Wielkiej Brytanii prowadzone corocznie przez firmę Ernst and Young dowodzą, iż obok popytu wewnętrznego – wymienianego przez 37% respondentów – dostęp do rynków zagranicznych stanowi drugi w kolejności, najważniejszy czynnik lokalizacji BIZ na Wyspach Brytyjskich, wskazywany przez inwestorów zagranicznych (wykres 5).

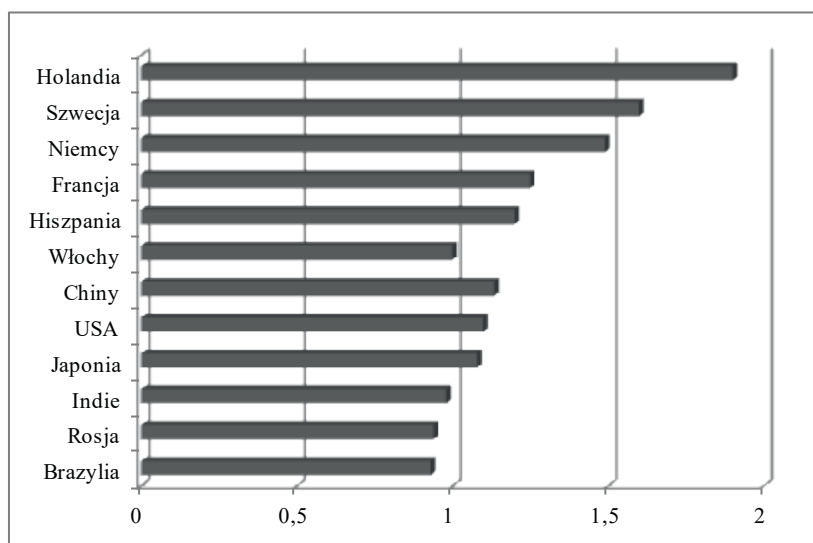

Wykres 5. Motywy lokalizacji BIZ w Wielkiej Brytanii w badaniach Ernst & Young w 2012 r. (% wskazań).

Źródło: opracowanie własne na podstawie (Ernst & Young, 2012).

Badania Ernst & Young prowadzone w kolejnych latach pokazują ponadto, iż z upływem czasu, w miarę jak możliwość opuszczenia UE przez Wielką Brytanię stawała się coraz bardziej realna, dostęp do rynku wewnętrznego UE stawał się dla inwestorów coraz ważniejszym czynnikiem atrakcyjności inwestycyjnej tego kraju. W badaniach z 2014 r. na tę determinantę atrakcyjności inwestycyjnej Wielkiej Brytanii wskazywało 63% respondentów, w 2015 r. było to już 72%, zaś w 2016 r. – 79% (Ernst & Young, 2016).

2. Filie i oddziały korporacji transnarodowych zlokalizowane na Wyspach Brytyjskich są często elementami europejskich łańcuchów dostaw tych koncernów. Dowodzi tego poziom wskaźnika całkowitej wartości brytyjskiego eksportu w relacji do jego wartości dodanej, szczególnie wysoki w handlu z państwami UE (wykres 6). Tymczasem funkcjonowanie filii KTN poza obrębem rynku wewnętrznego UE zwiększy koszty ich działalności w tych łańcuchach, co może w konsekwencji zniechęcać centrale korporacji do dalszych inwestycji na Wyspach Brytyjskich, a nawet doprowadzić do wycofywania kapitału produkcyjnego już zainwestowanego w tym kraju.

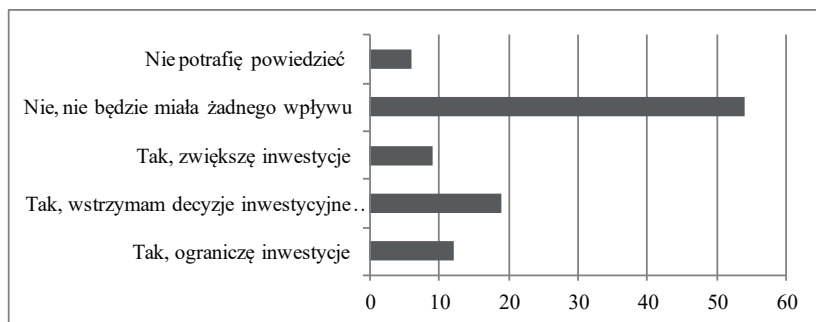
Wykres 6. Relacja eksportu ogółem do wartości dodanej w handlu Wielkiej Brytanii według kierunków geograficznych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Global Counsel, 2015.

3. Słabsze tempo wzrostu gospodarczego Wielkiej Brytanii w konsekwencji jej wyjścia z UE będzie zniechęcało inwestorów zagranicznych do dokonywania lokat kapitałowych na Wyspach. Dynamika rozwojowa kraju goszczącego BIZ jest bowiem jednym z najważniejszych czynników lokalizacji kapitału produkcyjnego, co – w przypadku Wielkiej Brytanii – potwierdzają badania atrakcyjności inwestycyjnej tego kraju prowadzone przez E&Y (por. wykres 5). Tymczasem dominująca część badaczy formułuje prognozy wyraźnego spowolnienia gospodarczego Wielkiej Brytanii po jej wyjściu z UE i to zarówno w krótkim, jak i długim okresie (Dhingra i in., 2016a; Dhingra i in., 2016b; Baker i in., 2016; Ebell i Warren, 2016; OECD, 2016; IMF, 2016).

4. Liczne badania empiryczne (Handley i Limão, 2015; Gulen i Ion, 2016; Julio i Yook, 2012; Kelly, Pastor i Veronesi, 2014) wskazują na ogromne znaczenie niepewności politycznej (związanej m.in. z zapowiedziami zmian polityki gospodarczej, referendum, okresami wyborów) dla aktywności gospodarczej – w szczególności inwestycyjnej – przedsiębiorstw. Dlatego w krótkim okresie niepewność polityczna związana z ostatecznym przyszłym kształtem współpracy UE – Wielka Brytania może wpływać na powstrzymywanie się i odkładanie w czasie realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych na Wyspach przez podmioty zagraniczne. Pokazują to badania E&Y z 2015 r. dotyczące – jeszcze wówczas – możliwości Brexitu i jego znaczenia dla planów inwestycyjnych firm zagranicznych w Wielkiej Brytanii, z których wynika, iż już sama niepewność w tym zakresie wpływała na decyzje inwestycyjne co trzeciego respondenta (wykres 7).

Wykres 7. Wyniki badań E&Y dotyczących potencjalnego wpływu Brexitu na decyzje inwestycyjne podmiotów zagranicznych (% wskazań respondentów odpowiadających na pytanie: Czy możliwość wyjścia Wielkiej Brytanii z UE w 2017 r. ma jakkolwiek wpływ na Państwa plany inwestycyjne w okresie od dzisiaj od końca 2017 r.?).

Źródło: opracowanie własne na podstawie Ernst & Young, 2016.

PODSUMOWANIE

Fundamentalne znaczenie w oddziaływaniu Brexitu na rozwój napływu BIZ do Wielkiej Brytanii będzie miał ostateczny kształt instytucjonalny wzajemnej współpracy UE z tym państwem. Jest on wprawdzie wciąż niewiadomą, jednak biorąc pod uwagę rozmiary i intensywność powiązań kapitałowych i produkcyjnych łączących od ponad czterech dekad Wielką Brytanię z krajami członkowskimi UE, można stwierdzić, iż pozostanie Wielkiej Brytanii w obrębie wspólnego rynku leży w interesie ekonomicznym obydwu stron.

Wydaje się, iż istniejący poziom integracji realnej Wielkiej Brytanii i państw członkowskich UE oraz zaawansowanie procesu europeizacji działalności przedsiębiorstw (Wach, 2013; Daszkiewicz, 2014) będą miały kluczowe znaczenie dla formalnego kształtu przyszłych relacji gospodarczych i wymuszą na partnerach przyjęcie formy współpracy zbliżonej do wspólnego rynku. W tym wypadku przewidywane obniżenie napływu BIZ na Wyspy może przyjąć ograniczone rozmiary, a przy tym będzie ono głównie pochodną czynników związanych z niepewnością polityczną i – wywołanym Brexitem – osłabieniem tempa wzrostu gospodarczego Wielkiej Brytanii. Jeśli jednak scenariusz wzajemnych, unijno-brytyjskich relacji będzie inny, negatywne

skutki Brexitu dla napływu BIZ do Wielkiej Brytanii przyjmą znacznie większe rozmiary.

Istnieje potrzeba teoretycznego opisu zjawisk dezintegracji, gdyż na gruncie teorii integracji nie jest on możliwy. Szczególnie interesującym problemem badawczym wydaje się tempo procesów dezintegracji, gdyż realne efekty procesów integracji, pomimo dezintegracji formalnej, będą utrzymywały się w czasie.

BIBLIOGRAFIA:

- Baker, J., Carreras, O., Piggott, R., Ebell, M., Kirby, S., Meaning, J., Warren, J. i Hurst, I. (2016). The short-term economic impact of leaving the EU. *National Institute Economic Review*, 236, 108-120.
- Baldwin, R., Di Nino, V., Fontagne, L., De Santis, R. i Taglioni, D. (2008). Study on the Impact of the Euro on Trade and Foreign Direct Investment. *European Economy Economic Papers*, 321.
- Barrell, R. i Pain, N. (1997). Foreign direct investment, technological change, and economic growth within Europe. *The Economic Journal*, 107(445), 1770-1786.
- Barrett, A., Bergin, A., Fitzgerald, J., Lambert, D., McCoy, D. Morgenroth, E. i Studnicka, Z. (2015). Scoping the possible economic implications of Brexit on Ireland. *Economic and Social Research Institute Research Series*, 48.
- Beer, F.M. i Cory, S.N. (1996). The location determinants of U.S. foreign direct investment in the European Union. *Journal of Financial And Strategic Decisions*, 9(2), 43-53.
- Bertrand, O. i Madariaga, N. (2003). U.S. Greenfield Investments and M&A location: impact of American continental integration and Insider vs. Outsider position. W: *Royal Economic Society Annual Conference 2003*. Royal Economic Society. Pozyskano z: <http://repec.org/res2003/Bertrand.pdf>.
- Borońska-Hryniewiecka, K., Kaca, E., Płóciennik, S. i Toporowski, P. (2016). *Relacje Unia Europejska – Wielka Brytania po ewentualnym Brexicie. Stanowiska Niemiec, Francji, Włoch, Hiszpanii i Polski*. Warszawa: PISM.
- Campa, J. i Guillen, M.F. (1996). Spain: A Boom from Economic Integration. W: J.H. Dunning i R. Narula (eds.), *Foreign Direct Investment and Governments*. New York: Routledge, 207-239.

- Campos, N.F. i Coricelli, F. (2015). *Some unpleasant Brexit econometrics*. Pozyskano z: <http://voxeu.org/article/some-unpleasant--brexit-econometrics>.
- Clegg, J. i Scott-Green, S. (1999). The Determinants of New FDI Capital Flows into the EC. A Statistical Comparison of the USA and Japan. *Journal of Common Market Studies*, 37(4), 597-616.
- Crafts, N. (2016). The Growth Effects of EU Membership for the UK: a Review of the Evidence. *Competitive Advantage in the Global Economy (CAGE), Global Perspectives Series: Paper 7*. Pozyskano z: <http://www.smf.co.uk/wp-content/uploads/2016/04/SMF-CAGE-The-Growth-Effects-of-EU-Membership-for-the-UK-a-Review-of-the-Evidence-pdf>.
- Daszkiewicz, N. (2014). Europeizacja działalności gospodarczej w warunkach jednolitego rynku europejskiego. *Horyzonty Polityki*, 4(2), 151-167.
- De Grauwe, P. (2016). *Economics of Monetary Union*. 9th Edition. Oxford: Oxford University Press.
- Dhingra, S., Ottaviano, G., Sampson, T. i Van Reenen, J. (2016a). The consequences of Brexit for UK trade and living standards. *CEP Brexit Analysis paper CEPBREXIT02*. London: London School of Economics and Political Science.
- Dhingra, S., Ottaviano, G., Sampson, T. i Van Reenen, J. (2016b). The impact of Brexit on foreign investment in the UK. *CEP Brexit Analysis paper CEPBREXIT03*. London: London School of Economics and Political Science.
- Dunning, J.H. (1997). The European internal market programme and inbound foreign direct investment. *Journal of Common Market Studies*, 35(2), 189-223.
- Ebell, M. i Warren, J. (2016). The long-term economic impact of leaving the EU. *National Institute Economic Review*, 236, 121-138.
- Ernst & Young. (2012). *Ernst & Young's 2012 UK attractiveness survey. Staying ahead of the game*. Pozyskano z: [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/2012_UK_Attractiveness_Survey/\\$FILE/EY_2012_UK_Attractiveness_Survey%20.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/2012_UK_Attractiveness_Survey/$FILE/EY_2012_UK_Attractiveness_Survey%20.pdf).
- Ernst & Young. (2016). *E&Y attractiveness survey UK 2016. Positive rebalancing?* Pozyskano z: [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/2016-UK-Attractiveness-Survey/\\$FILE/EY-UK-Attractiveness-Survey-2016.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/2016-UK-Attractiveness-Survey/$FILE/EY-UK-Attractiveness-Survey-2016.pdf).
- Global Counsel. (2015). *BREXIT: the impact on the UK and EU*. Pozyskano z: https://www.global-counsel.co.uk/sites/default/files/special-reports/downloads/Global%20Counsel_Impact_of_Brexit.pdf.

- Gulen, H. i Ion, M. (2016). Policy uncertainty and corporate investment. *The Review of Financial Studies*, 29(3), 523-564.
- Handley, K. i Limão, N. (2015). Trade and Investment under Policy Uncertainty: Theory and Firm Evidence. *American Economic Journal: Economic Policy*, American Economic Association, 7(4), 189-222.
- IMF. (2016). United Kingdom: Selected Issues. *IMF Country Report*, 169.
- Julio, B. i Yook, Y. (2012). Political uncertainty and corporate investment cycles. *The Journal of Finance*, 67(1), 45-84.
- Kelly, B., Pastor, L. i Veronesi, P. (2014). The price of political uncertainty: Theory and evidence from the option market. *National Bureau of Economic Research Working Paper*, 19812.
- Kierzenkowski, R., Pain, N., Rusticelli, E. i Zwart, S. (2016). The Economic Consequences of Brexit: A Taxing Decision. *OECD Economic Policy Papers*, 16.
- Kindleberger, C.P. (1966). European Integration and the International Corporation. *Columbia Journal Of World Business*, 1, 65-73.
- Mansfield, I. (2014). A Blueprint for Britain: Openness not Isolation. W: R. Buckle, T. Hewish, J.C. Hulsman, I Mansfield i R. Oulds, *Brexit: Directions for Britain Outside the EU*. London: Institute of Economic Affairs, 1-58.
- Marszk, A. (2014). Economic Integration and Foreign Direct Investment: Review of Main Theoretical Concepts. *Entrepreneurial Business and Economics Review*, 2 (3), 79-89.
- Molle, W. (2006). *The Economics of European Integration. Theory, Practice, Policy*. 5th Edition. London: Routledge.
- OECD. (2016). The consequences of Brexit: a taxing decision. *OECD Economic Policy Paper*, 16.
- Office for National Statistics. (2015). *Inward Foreign Direct Investment (FDI) Involving UK Companies, 2014 (Directional Principle)*. Pozyskano z: <http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20160105160709/http://www.ons.gov.uk/ons/publications/re-reference-tables.html?edition=tcm%3A77-392545>.
- Pain, N. (1997). Continental drift: European integration and the location of UK foreign direct investment. *The Manchester School of Economic & Social Studies*, 65(S), 94-117.
- Piris, C. (2016). *If the UK votes to leave: The seven alternatives to EU membership*. Policy Brief, Centre for European Reform. Pozyskano z: https://www.cer.org.uk/sites/default/files/pb_piris_brexit_12jan16.pdf.
- Simionescu, M. (2016). The Impact of BREXIT on the Foreign Direct Investment in the United Kingdom. *Bulgarian Economic Papers*, 2016-07.

- Simões, V.C. (1992). European Integration and the Pattern of FDI Inflow in Portugal. W: J. Cantwell (ed.), *Multinational Investment in Modern Europe*. Aldershot: Edward Elgar, 256-297.
- Straathof, B., Linders, G.J, Lejour, A. i Möhlmann, J. (2008). *The Internal Market and the Dutch Economy*. CPB Document, 168. Pozyskano z: <https://www.cpb.nl/sites/default/files/publicaties/download/internal-market-and-dutch-economy-implications-trade-and-economic-growth.pdf>.
- UNCTADSTAT. (2016). Pozyskano z: <http://unctadstat.unctad.org/wds/TableViewer/tableView.aspx>.
- Wach, K. (2013). Europeizacja – próba systematyki i konceptualizacji podejść badawczych. *Horyzonty Polityki*, 4(8), 15-50.
- Wysokińska, Z. i Witkowska, J. (2002). *Integracja europejska. Rozwój rynków*. Warszawa: PWN.
- Yannopoulos, G.N. (1990). Foreign Direct Investment and European Integration; The Evidence from the Formative Years of the European Community. *Journal of Common Market Studies*, 28(3), 235-259.

Copyright and License

This article is published under the terms of the Creative Commons Attribution – NoDerivs (CC BY- ND 4.0) License <http://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/>